

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Susana López Rubio
EL ENCANTO

Copyright © Susana López Rubio, 2017
Translation Copyright © 2018 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02319-0

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

MESTO ZVANO
ČAROLIJA

SUZANA LOPEZ RUBIO

Prevela Sandra Nešović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.

*Mom dedi, jer upravo on mi je pozajmio
ime glavnog lika. I za Alberta, zauvek.*

PRVI DEO

1947.

Patrisio

Kad sam zakoračio na dok pristaništa u Havani, shvatio sam da nisam podobno odeven za kubansku klimu. Niko od onih koji su sišli s broda nije nosio odgovarajuću odeću. Moje pantalone i žaket od vunenog štofa grebuckali su mi kožu, a kapa, koja me je toliko puta zaštitila od asturijskog snega, sad je predstavljala ozbiljnu pretnju da mi se pod njom skuva glava na tropskom suncu. Za razliku od Kubanaca, muškaraca u lanenoj garderobi i žena u laganim šarenim haljinama, podsećali smo na stado znojavih ovaca. Sa zavišću sam pogledao carinskog radnika. Njegova bela košulja s kratkim rukavima bila je živo oličenje udobnosti. Dok smo stojeći čekali, s dokumentima u ruci, jedna mulatkinja, koja je očigledno bila sekretarica, golih nogu i u haljini koja joj nije skrivala ramena, izazvala je zvižduke divljenja svih muškaraca u redu. Bio je to značajan podvig, ukoliko se uzme u obzir da smo bili iscrpljeni i gladni posle više od četrdeset dana puta, koliko smo proveli u skućenim kabinama, hraneći se tek ponekom činijom kaše.

„Ako ne prestanete sa zvižducima, sve ću vas propisno isprašiti!“

Pored mene, jedan gospodin iz Galicije izrazio je i moje misli:

„Auh, dovraga! Ovde žene imaju više odrešitosti nego Gospod darova.“
Stražar na carini dao mi je znak da pridem bliže.

„Ime?“

„Patrisio.“

„Prezimana?“

„Rubio Gamelja.“

„Godine?“

„Devetnaest.“

„Španac?“

„Da.“

„Razlog za putovanje?“

Bio sam u iskušenju da mu priznam celu istinu: „Vidite, u Španiji vlada tolika beda da bajati hleb moramo da umačemo u kišne barice; u mom selu više nema mačaka jer smo već pojeli sve miševe; moju majku ubili su republikanci zato što je u našoj kući skrivala rođaku, koja je bila monahinja, a oca su mi upucali nacionalisti jer je odbio da klekne pred Kaudiljevom portretom, tako da više nemam nikog, a ne želim čitav život da provedem pogubljen u rudniku i da me izjedaju vaške, pa sam prodao burmu svoje bake, neka počiva u miru, kako bih kupio kartu za treću klasu na ovom brodu i krenuo od nule, ovakav kakav sam, na drugom kraju sveta. Moj osnovni motiv je puka želja za opstankom.“

Da, to je trebalo da kažem. Ali na brodu su mnogi govorkali da je Kuba počela da šalje doseljenike natrag i da zato ne smemo dati nikakvog povoda da nas deportuju.

„Razlog za vaše putovanje?“, ponovio je carinik, postajući nestrpljiv.

Nekako sam progutao sve svoje jade i sa širokim osmehom odgovorio isto što i ostali putnici s broda.

„Odmor i zabava. Dopotovao sam na godišnji odmor.“

Napustio sam carinsku zonu i osvrnuo se oko sebe. Šetalište pored mora pružalo se preda mnoom prepuno ljudi, automobila, gužve i života. Kao iscrtan na pozadini blistavog plavog neba, svetionik Tvrđave na rtu izgledao je kao da bdi nad gradom i stanovnicima.

Obuzela me je vrtoglavica od neočekivane vrućine pa sam morao da sednem. Plovidba je bila toliko mučna, a šanse da stignem do Kube činile su mi se toliko daleke da nisam stigao ni da razmislim o tome šta ću raditi kad se jednom domognem Havane. Bilo je jasno da neće biti lako. Moja imovina se svodila na pet stvari: štofano odelo, kapu, par cipela, fotografiju roditelja i konzervu sardina u sirćetu, koju mi je jedan portugalski bračni par poklonio na lađi.

Međutim, računao sam i na još pet potpornih stubova. Pre svega, na svoje samopouzdanje. Još od malih nogu nisam znao šta je to stid i moj moto je oduvek bio da radije tražim oprostaj nego dozvolu. Zatim, moje plave oči, koje sam nasledio od majke, što je praćeno zgodnom građom mog oca. Pod tri: moja nezanemarljiva mašta. Ista ona mašta koja je, umešto da mi pomogne da upamtim imena gotskih kraljeva, služila da smišljam izgovore i pravim zvrčke po školi. Četvrto: moja mladost, tek napunjenih devetnaest godina, koja je potirala moje strahove i činila me mladunčetom koje žudi za avanturama. I na kraju, peti i najvažniji detalj: glad. Glad za životom, za budućnošću, za bojama, glad koja se nije gomilala mesecima,

Mesto zvano Čarolija

već godinama. Kažu da vera pomera i planine, ali ni glad ne zaostaje za njom. Glad je navela jednog momčića iz malog asturijskog sela da pređe preko čitavog okeana, sve do bisera Antila.

Osetivši se već znatno bolje, ustao sam i krenuo dalje. Prve izbegličke sate posvetio sam tome i ničemu više, tumarao sam unaokolo širom razrogačenih očiju pred čudima koja su se otvarala na mom putu. Moja šetnja Pradom, Katedralnim trgom, Lukobranom... grad beše prava košnica porodica s decom, turista, sitnih lopova, čistača cipela, putujućih prodavaca koji su nudili erotske fotografije, pa čak i vračara, koje su koristile puževe kućice kako bi, navodno, predskazale sudbinu.

Ali ovaj grad nije bio samo praznik za oči, već i za uši. U Havani je muzika zaposela svaki ćošak. Dopirala je iz krčmi, iz tranzistora na otvorenim prozorima, iz instrumenata uličnih svirača i bendova koji su ulice i trgove prisvojili kao svoje pozornice.

Stigavši do Kineskog kvarta, na uglu Rovovske i Galijanove, načisto sam se zaneo buljeći u poster *Tropikane* – s plesačicama i perikama od perja kraljevskog pauna – da nisam ni obratio pažnju na tramvaj koji je punom brzinom jurio ka meni.

„Skloni se odatle, prokletniče!“, dreknuo je vozač.

Iako je tramvaj prikočio taman na vreme da me ne pregazi, nisam mogao da izbegnem pad i ljuljnuo sam na zadnjicu. Jedan gospodin u otmenom odelu potrčao je da mi pomogne.

„Jeste li dobro?“

Klimnuo sam glavom. Dostojanstvo mi je bilo mnogo više povređeno od stražnjice zbog tog smešnog pada.

„Ali zar ne vidite da je gospodin zabalavio na zgodne noge plesačica, a vi ste ga umalo poslali pravo na Kolumbovo groblje?“, prekorio je gospodin vozača. „Ne zajebavaj, matori!“

Neoboriva je činjenica da Kubanci istovremeno mogu da se izražavaju izuzetno ljubazno i da psuju kao kočijaši.

„Stvarno mi je žao, kume!“, izvinio se smerno vozač. „Sledeći put ću biti oprezniji i niš' neće bude.“

Moje putešestvije završilo se na plaži. Sedeći na pesku, pojeo sam konzervu sardina u sirćetu dok mi je morska voda milovala umorne noge. Sunce je već poprimilo izgled tamnocrvenog klikera, okruženog jarkonarandžastim prstenom, istačkanog galebovima, crnim na horizontu. Pre nego što je sunce sasvim zašlo, zaspao sam.

Narednog jutra me je probudila galama putujućeg trgovca.

„Osveženje od kokosa, limuna i ananasa! S mnogo leda, gospođo!“

Otvorio sam oči, potpuno dezorijentisan, shvativši da sam okružen kupaćima, čitavim porodicama, koji su uživali na plaži i koji su me gledali s čuđenjem i sažaljenjem. Jedna tamnoputa devojčica prekinula je igru loptom i prišla mi.

„Zdravo. Jesi li ti brodolomnik?“

Nisam znao šta da joj odgovorim. Jednostavno sam se nasmešio, srećan što je moj život brodolomnika kog su talasi izbacili na obalu upravo iznova počeo u Havani.

2

Pošto sam napustio plažu, umio sam se na jednoj fontani i zaputio ka kvartu San Isidro. Pre nekoliko sedmica vlasnik mlekare iz mog sela ispričao mi je da je neki njegov prijatelj, koji je pak imao nekog svog prijatelja, a koji je imao rođaka u Havani, kazao da su novopridošli Asturijanci imali običaj da se okupljaju u *El popularu*, baru u Ulici budućnosti, koji je vodila neka udovica iz Avile. Strepeo sam da su moje šanse da ga pronađem poprilično male: bilo je moguće da je u međuvremenu zatvoren, ili da je preseljen u neku drugu ulicu, ili da je vlasnik mlekare, ili njegov prijatelj, ili prijatelj njegovog prijatelja, ili možda taj rođak prijatelja tog prijatelja, sve izmislio. Ali uprkos svim mojim strahovima, neobično sam ga lako pronašao. Beše to sasvim mali lokal, trošnog izgleda.

Unutrašnjost je samo potvrdila moj početni loš utisak. Nekoliko rasklimanih stolova i stolica sa prljavim šankom. To je u svakom smislu bila obična rupa, ali flaše s jabukovačom na policama izmamile su mi osmeh.

Gazdarica, koja je imala pedeset i kusur godina, otromboljenih obraza i sede kose svezane u punđu, odmerila me je namrštena.

„*Bonos dies*“, pozdravio sam je na asturijskom dijalektu, nastojeći da osvojim njene simpatije. „*Que bona manana fai*.“

Ali toj ženi bio je dovoljan samo jedan pogled na mene da proceni moju situaciju, te je gnevno zabrundala.

„*Va ser desgraciau!* Nema potrebe da mi bilo šta kažeš“, gundala je brišući ruke krpom. „Ti tek što si stigao? Onim jučerašnjim brodom iz

Mesto zvano Čarolija

Lisabona, sigurno. Ali možeš smesta da se kupiš odavde, nisam ti ja Crveni krst!“

Pretpostavio sam da su joj se smučili izgladneli ljudi koji su joj se ne prestano obraćali za pomoć. Da me ne bi zaista izbacila, pokušao sam da je zasmejem.

„Ne“, odgovorio sam.

Iznenadeno je izvila obrve.

„Nisi?“

„Doleteo sam avionom“, rekao sam s najozbiljnijim mogućim izrazom na licu, „i to prvom klasom. Ali taj detalj mora da ostane u tajnosti“, došapnuo sam joj.

Bilo je očigledno da mi nije poverovala ni jednu jedinu reč, ali moja odvažnost ju je zagolicala te je odlučila da nastavi sa šalom.

„A čemu tolika tajnovitost, ako sme da se zna?“

„Zato što sam ja prurušeni markiz.“

Žena je osmotrila moju odeću uvaljanu peskom, jer sam prethodnu noć prespavao na plaži, pa se gotovo zagrcnula kad se zacerekala.

„Markiz Šaljivdžija, *non te xinga!*“, uzviknula je veselo.

Njen smeh mi je delovao kao dobar znak pa sam se ohrabrio.

„Markiz od Vidikovca.“

„Uopšte mi ne zvuči poznato.“

„To je dragoceni posed u Uradisamskoj dolini. Zovem se Patrisio, drago mi je što sam vas upoznao.“

„A šta onda tražiš ovde odeven kao skitnica, Patrisio?“

„Došao sam u tajnosti, zbog jedne žene“, improvizovao sam, „žene koja je ljubav mog života, ali njeni roditelji joj ne dozvoljavaju da se uda za mene.“

„Otkud to? Zar ne cene to što si markiz?“

„Da, ali moja titula je mačji kašalj za nju. Jer ona je princeza Novog Derinosoblaka.“

„A gde ti je sad pa to?“

„Uf... Visoko. Mnogo visoko.“

Žena se ponovo zasmejala.

„Smem li da te pitam kako se zoveš?“, razvukao sam usne u veliki kičoški osmeh.

„Konstantina... Tina“, odmah se ispravila.

To što je dodala nadimak takođe sam protumačio kao dobar znak.

„Tina, ovo što sam ti rekao moraš da čuvaš kao najveću tajnu. Ovako maskiran u prosjaka, prevario sam stražare koji paze na princezu. Sad još preostaje da nju ubedim da pobjegne sa mnom. Ali dotle niko ne sme da sazna da nisam običan siromah.“

„Opušteno, možeš biti spokojan.“

„Potrebna mi je još jedna usluga.“

„Da čujem.“

„Voleo bih nešto da pojedem.“

„Ma nemoj mi reći?“, prokomentarisala je više podrugljivo nego ljutito.

„Moraš da razumeš, pošto se predstavljam kao klošar, ne bi bilo u redu da nosim novac sa sobom. Ali obećavam ti, u ime svog poseda, da ću ponovo doći i višestruko ti vratiti dug.“

Tina je prezrivo uzdahnula. To je nije sprečilo da odseče poveliko parče tek ispečene tortilje i tutne mi ga ispred nosa, na opštu radost mog stomaka. Smesta mi je navrla pljuvačka na usta.

„Hajde, hajde... Jedi pre nego što se predomislim!“

Smazio sam tortilju i između zalogaja iskoristio priliku da se još malo raspitam.

„Da ne znaš možda za neko mesto gde bih mogao da prespavam?“

„Osim Nacionalnog hotela, pretpostavljam.“

„To je bar jasno. Znaš da sam primoran da očuvam privid da sam siromašan.“

Tina je popravila čuperak koji joj je ispao iz punde i prstom pokazala na momka koji je sedeo za stolom pri dnu bara.

„Popričaj s Tabadžijom. Ali njemu nemoj da prodaješ priču o markizu ako ne želiš da ti razbije njušku.“

To je zvučalo kao mudar savet, uzevši u obzir njegov nadimak, tako da sam rešio da istupim s istinom.

„*Bonos dies!*“

Tip ništa nije odgovorio. Više ga je zanimala šibica, od koje je napravio čačalicu, nego da troši reči na mene. Iskoristio sam priliku da ga osmotrim. Nije mogao imati više od dvadeset pet godina i bio je strašan poput gorile: visok, poprilično krupan, s rukama i nogama nalik deblima. Jedan prednji zub bio mu je slomljen.

Prikrio sam nervozu i ostao uporan.

„Ja sam Patrisio.“

Tabadžija je čačkao zube šibicom u tišini punoj neprijateljskog naboja. Bilo je očigledno da ga je bolelo uvo za razgovor sa mnom. Na svu sreću,

Mesto zvano Čarolija

mom pogledu nije promakao grb na njegovoj već vidljivo staroj majici. Bio je to nebeskoplavi grb, na kome je bilo prikazano sidro obavijeno belim užetom, što mi je ulilo snage da ponovo otvorim usta i prozborim.

„Alza el rabu, marinin!“, povikao sam. „Alabi, alaba, alabi, bon, ban! Marina de Luanka niko ne može da pobedi, a ukoliko se to desi...“

Ostavio sam nedovršenu rečenicu da visi u vazduhu kao što pecaroš zabaci mamac i čeka da riba zagriže.

„Bila bi to čista slučajnost!“, zagrmeo je ne mogavši da odoli.

Upecao se. Nastavio sam da povlačim kanap i namotavam ga na štap.

„Odakle si ti? Ja sam iz Santa Benhamine.“

Tabadžija se počeošao po glavi, pokretom nalik mačjem, pa pljunuo na barski pod.

„Nemoj da se zanosiš. To što smo zemljaci ne znači da ću ti pomoći. U Havani ima više Asturijanaca nego muva.“

„Samo sam te pitao odakle si, ništa drugo.“

Ponovo je pljunuo.

„Tako svi vi počinjete. A čim odgovorim, setite se nekog rođaka, ili prijatelja, ili makar nekog zajedničkog poznanika. Možda čak otkrijemo da smo u srodstvu. I prirodno, ti ćeš mi kazati: *Rođače, zar ćeš me ostaviti na cedilu?* – a onda ćeš me zamoliti da ti pozajmim nešto novca, ili da ti pronađem posao, ili prenoćište. I zato bi ti bolje bilo da se smesta izgubiš odavde.“

„Nemam nameru da se mrdnem ni korak dok mi ne kažeš odakle si.“

Gorila je ustao sa stolice, a ja sam se svim silama upinjao da smirim živce. Bio je toliko visok da me je šio za čitavu glavu. Svestan svoje građe, nalik ormaru, počeo je da krcka zglobovima prstiju ne bi li mi uterao strah.

„Predložiću ti nešto. Ako ti kažem i ako se ispostavi da imamo nešto zajedničko, zavalicu ti udarac u stomak. I dalje navaljuješ da ti odgovorim?“

Udarac u stomak nije zvučao sjajno, ali šta mi je drugo preostajalo? Nisam imao više nikoga kome bih mogao da se obratim za pomoć, a nisam hteo da ponovo spavam na plaži.

„Rizikovaću“, bubnuo sam drhtavim glasom.

„Ja sam iz Karabanza.“

Bilo je to seoce na nekoliko sati udaljenosti od mog rodnog sela.

„Poznajem samo jednu osobu odatle.“

Tabadžija me je ščepao za vrat, kao tek rođeno mače.

„Sam si tražio.“

Dok su mi otkucaji srca odjekivali u ušima, bez razmišljanja sam rekao: „Begonju Garsiju de Ron. Lepa kao slika, ali imala je više momaka nego ja vašaka.“

Tabadžija je popustio stisak klešta na mom vratu. Po izrazu lica koji je navukao beše jasno da ju je i on poznavao. Odjednom, uznemirujuća pomisao mi prolete kroz glavu.

„Da ti slučajno nije žena?“ upitao sam spremajući se za ono najgore.

Odmahnuo je glavom, a ja sam odahnuo.

„Utoliko bolje, jer je bila najlakša ženska u selu.“

Moje olakšanje je potrajalo dok nije izgovorio sledećih nekoliko reči. „Begonja mi je sestra.“

Sranje. Tu mi više nije bilo pomoći, tako da sam čvrsto zažmurio i pripremio se da primim udarac. Usledio je, toliko snažan da sam se presavio napola. Iako ga je Tabadžija propratio grohotnim smehom.

„Sto mu gromova! Ti si, dakle, taj Patrisio?“ Njegovo neraspoloženje je iščezlo. „Onaj Patrisio s kojim se moja sestra verila na festivalu cveća pre nekoliko godina?“ Potvrdio sam klimnuvši glavom, prinuđen da sednem kako bih smirio bol u trbuhu. „Udarac si dobio zato što si izgubio opkladu“, zaključio je mirno Tabadžija.

Još sam se oporavljao od udarca u stomak kad me je Tabadžija častio uzgrednom ćuškom, koja me je zakačila po potiljku.

„A ćuška ti je zato što si je nazvao kurvom“, dodao je.

„Nisam je nazvao kurvom, samo sam rekao da...“

„Da ona to jeste“, prekinuo me je, „što znaju i ptičice na grani, ali ona je i dalje moja mlađa sestra, razumeš?“

Ponovo sam potvrdio, trudeći se da savladam mučninu i zadržim tortilju koja mi se bučkala u želucu.

„Begonja mi je pričala kako si je silno usrećio tog leta. I kako si, kad god si imao slobodan dan u rudniku, pešaćio po tri sata do tamo i nazad samo da bi je video.“

To je bilo tačno. Begonja i ja smo bili dve zaljubljene ptičice, sve dok...

„Ostavila te je zbog Tibursija?“ Tabadžija je izgovorio moje misli. „Ili beše zbog Manuela?“

Duboko sam udahnuo kako bih skupio dovoljno snage i ponosa za odgovor.

„Mislim da je bilo zbog obojice.“

„Eto, takva ti je moja sestra!“ uskliknuo je gorila uz novi grleni smeh.

„Ali članovi porodice Garsija de Ron nisu za bacanje.“

Mesto zvano Čarolija

„Ma nemoj! Tvoja sestra mi je slomila srce, a ti si mi upravo slomio rebro.“

Tabadžija je svoju dovitljivost nagradio novom ćuškom, ali ovog puta više kao drugarski prekor.

„Ali dobro, šta sad ima novo kod Begonje? Kako joj ide?“

„Nije loše. Udala se i tako to.“

„Za Tibursija? Ili za Manuela?“

„Ni za jednog, nego za jednog madridskog fotografa, Paka. Tip ima fotografski salon u Glavnoj ulici. Već imaju dvoje dece.“

„Dakle, skrasila se...“

„Doduše, da sam na Pakovom mestu, ni ja ne bih imao mnogo poverenja... Tibursio je bio riđokos? A Manuel plavušan?“

„Kao bakar i slama.“

Tabadžija je izvukao fotografiju u boji iz novčanika i pokazao mi je. Begonja je pozirala sa svojim mužem, crnokosim, i njihovom decom – dvoje prilično slatkih mališana, samo što je jedno bilo plavokoso, a drugo riđokoso.

Omakao mi se osmeh, nisam mogao da se uzdržim.

„Radujem se što joj lepo ide u životu“, kazao sam iz srca.

On je zadenuo čačkalicu iza uha.

„Eh, zemljače... Stvarno nisam želeo da pričam s tobom. Ali ne mogu da dozvolim da mi nesuđeni zet spava na ulici, zar ne?“

Tad sam shvatio da je Tabadžija, ma koliko delovao grubo, vrlo dobrušan.

Njegova priča bila je vrlo slična mojoj: rodio se u jednom asturijskom selu, u okrilju porodice toliko siromašne da su retki bili dani kad bi dobavili trunčicu mesa da ga ubace u lonac. To što se Tabadžija razvio u takvog rmpaliju pravo je čudo, jer je čitavo detinjstvo proveo bez prilike da se ljudski najede. Među njegovom rodbinom kružile su glasine da je jedna njegova prababa u prošlom veku imala romansu s divom iz Ekstremadure, ali istina o Tabadžijinoj krupnoći i veličini kostiju skriva se u tome što ga je njegova žudnja za opstankom navela da se hrani svime što bi uspeo vešto da ulovi svojom praćkom: vrapcima, vevericama, pa čak i gušterima, da skupi dovoljno snage za rad u rudniku i pomogne porodici.

Tabadžija je nastavio da vuče zapregu svog prilično bednog života sve dok mu roditelji – oboma su bila propala pluća od silnog udisanja ugljene prašine – nisu dali blagoslov da otpočne nov život, daleko od bede i sirotinje, te je odlučio da emigrira. Izabrao je Kubu iz istih razloga kao i ja. Imali

smo zajednički jezik s tom zemljom i po seoskim krčmama kružile su priče o Špancima koji su se u Havani obogatili kao konkvistadori u Eldoradu.

Međutim, ono što se u tim pričama nije navodilo, a u šta se Tabadžija uverio u lisabonskoj luci, jeste da su kubanskoj vladi dozlogrdili brodovi krcati izgladnelih Španaca, koje čovek nije imao za šta da uhvati. I tako, rešen da iskoristi svoju domišljatost, pred polazak je napunio kofer kamenjem, pretvarajući se da nosi stvari. Nakon što je obmanuo carinsku kontrolu, bacio je kofer u vodu havanske luke i, kao i ja, krenuo dalje bez osvrtaanja. Prvi dani pali su mu teško, sve dok ga Tina, vlasnica bara *El popular*, nije primila da prespava u njenoj ostavi, u zamenu za pomoć oko nošenja bačvi s vinom i maslinama i kutija s ostalim namirnicama. Nekoliko sedmica kasnije uštedeo je dovoljno novca da pod ostave zameni dušekom u jednom pansionu. Kad smo se upoznali, Tabadžija je već tri meseca boravio u Havani i preživljavao zahvaljujući nekim sitnim poslićima koji bi iskršli. Bio je živa slika snalažljivog probisveta. Nije prezaao ni od čega što bi mu omogućilo da zaradi neku paru.

Iako nisam znao njegovo pravo ime (tek nekoliko godina kasnije došao sam do tog podatka), upoznao sam jednog od dvojice najboljih prijatelja koje sam u životu imao. Te iste večeri sreo sam i drugog.

3

Pansion *Trokadero*, poznat i kao Buvara, nalazio se u istoimenoj ulici, usred stare Havane. To je bila uska građevina na tri sprata, iz XIX veka, okrećena nebeskoplavom farbom. U njoj je nekad bila smeštena lekarska ordinacija za venerične bolesti, a reklama *Lečimo tajne bolesti* i dalje je visila na balkonu.

Glas da je to Buvlji pansion nije kružio zato što su se tu slobodno baškarile živahne buve – mada su ih dušeci zaista bili puni – već zbog sestara koje su njim upravljale: zvale su se Patrija i Norma, dve bliznakinje sa sedamdesetak godina, izborane i sitne kao buvice. Te dve starice neprestano su kuburile s novcem, do te mere da su imale samo jednu zubnu protezu, koju su nosile naizmenično. Ponedeljkom, sredom i petkom privilegiju da jede prva imala

Mesto zvano Čarolija

je Patrija, a utorkom, četvrtkom i subotom Norma. Nedeljom su spremale pire od pasulja, a proteza se odmarala u čaši s vodom.

I iznutra je pansion bio krajnje živopisan, da se tako izrazim. Nešto između keramičarske i svaštarske radnje. Hodnici i sobe bili su pretrpani sitnicama i biljkama, kao u nekoj začaranoj kući. Buvlji pansion bio je neka vrsta glavnog štaba za odrpane imigrante, poput mene, ali mi nismo bili jedini gosti. Bilo je i kubanskih seljaka, onih beloputih, koji su dolazili sa sela da oprobaju sreću u glavnom gradu. Među njima se našao i Guzman.

Guzman je delio sobu s Tabadžijom i sa mnom, pa je ubrzo postao naš ortak. Mršav i nizak, odrastao je na jednoj farmi s osmoro braće i sestara, a onda su njegovi roditelji, do guše u dugovima, odlučili da ga pošalju pod zaštitničko okrilje jedne njegove tetke usedelice, koja je živela sama u Sijenfuegosu. Ono što je počelo kao prinudno razdvajanje na kraju se ispostavilo da je pravi blagoslov. Njegova tetka je radila kao profesorka i, osim što mu je omogućila krov nad glavom i hranu, pružila mu je i odgovarajuću odgoj i obrazovanje. Guzman je bio vrlo bistar i mogao je čak daleko da stigne u školi, ali posle tetkine smrti, u nedostatku novca, morao je da se odseli u grad i počne da radi. Sudbina je htela da i on završi u Buvljem pansionu i tako postane moj cimer.

Još pamtim da me, kad mi je prvi put pružio ruku, nije pogledao u lice, nego je pre svega osmotrio moje noge.

„Lepe čizme, kume... Bivolja koža prošivena debelim nitima i s postavom od meke uštavljene kože?“

Suština je u tome da je moj novi prijatelj imao jednu osobenost – bio je opsednut obućom. On je to pripisivao činjenici da je na imanju gde je odrastao uvek išao bos i nije dobio cipele sve dok nije otišao da živi kod tetke. Behu to neke jeftine mokasine, međutim, kad ih je nosio, Guzman se osećao kao kralj sveta. Ali tu nije kraj, budući da je za život zarađivao kao čistač cipela. Glanjanje tuđe obuće od jutra do mraka bio je težak posao, ali on je imao običaj da kaže:

„To ti je tezga bez šefa nad glavom, nikome ne moraš da polažeš račune, a pritom upoznajеš mnogo ljudi... Sve su to same prednosti!“

U stvari, videvši da ni Tabadžija ni ja nemamo ni posla ni zarade, Guzman nas je ubedio da mu se pridružimo kao čistači cipela. Čak nas je i povezao s dvojicom penzionisanih čistača cipela, koji su bili spremni da nam pozajme stoličice za rad, četkice i razne vrste imalina za procenat od zarade.

Behu to dobra vremena. Svakog dana bismo poranili i već u zoru leteli na ulice. Obično smo počinjali u Parku bratstva, da tu obradimo sve zaposlene koji su se zaputili u kancelarije, izlazeći u susret njihovoj želji da im cipele budu sveže uglancane i da se sijaju. Oko podneva, kad bi upekla tolika vrućina da su ženske štikle ostavljale tragove na omekšalom asfaltu, povukli bismo se u *El popular*, da potražimo utočište narednih par sati. Posle toga, popodneva smo provodili u predvorjima hotela, punih američkih turista, ili u dvorištima gostionica, koje su takođe obilovale strancima koji su uživali u čuvenoj pinja koladi u senci banana. Radno vreme smo završavali u barovima *Slopi Džo* ili *Floridita*, gde smo isto tako računali na brojnu elegantnu gospodu, koja su bila spremna da potroše koju paricu kako bi upristojila skupe cipele. Poslednja glancanja uvek smo obavljali u krčmi *Komplasisjente*, zato što je Tabadžija bio poblesavio za Takones, crnoputom devojkom koja je pevala bolera anđeoskim glasom, ali ga je ignorisala s nadmenim prezirom.

Naše redovne mušterije zvale su nas trojicom musketara, zato što smo uvek radili zajedno i činili izuzetno zanimljiv trio. Tabadžija, krupan kao gorila, Guzman, nizak kao pigmejca, i ja, srednje visine. Sva trojica imali smo svoje prednosti i svoje slabe tačke. Tabadžija je delovao grubo, ali imao je dar da svuda stiže prijatelje. Njegov način čišćenja cipela bio je manje važan, jer su njegovi klijenti – uglavnom Španci – više plaćali za čavrljanje s njim nego za bilo šta drugo.

„Čuj, Tabadžijo, da ne poznaješ možda nekoga ko bi želeo da kupi kutiju *blek lejbl*?“

„Pitaj Pedra iz Santandera, onog lepotana, kao da je slika s novčanice. Radi u jednoj gostionici u Seru, kaži mu da te ja šaljem, a ukoliko uspešno obavite posao, daćeš mi procenat.“

Guzman je jedini od nas trojice bio pravi čistač cipela. Kad bi završio, bilo je zadovoljstvo videti kako ih je uglancao, a povrh svega, bio je i pokretni vodič za turiste.

„Ako vam drvena podloga stvara probleme, odmah ću vam je zameniti gumenim đonom... Svakako, jeste li ikada bili na našem Kapitolu? Isti je kao američki!“

I na kraju, tu sam bio i ja, iako nisam bio naročito vešt ni s ljudima ni s imalinom. Međutim, moj zarazni osmeh i naočit izgled dovodili su mi zavidan broj mušterija.